

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р **Николина Р. Попова**
Международно висше бизнес училище - Ботевград

на

дисертационен труд на **Емил Борисов Петров**,

докторант на самостоятелна подготовка в катедра „География на туризма“, ГГФ- СУ СВ.
„К. Охридски“, на тема:

„УПРАВЛЕНИЕ НА ТРАНСПОРТНАТА ДОСТЪПНОСТ ДО

ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ОБЕКТИ В ЦЕНТРАЛНАТА ГРАДСКА

ЧАСТ НА СОФИЯ“

за присъждане на ОНС „*доктор*“ по научна специалност География на рекреацията и туризма, професионално направление 4.4. „Науки за земята“

Рецензията е изготвена в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото приложение (ППЗРАСРБ) и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в СУ „Св. К. Охридски“

Рецензията е възложена със заповед № РД38-340 от 27.07.2020 г. на Ректора на СУ „Св. К. Охридски“ на основание чл. 4 от ЗРАСРБ и решение на ФС на Геолого-географски-факултет /Протокол №8/14.07.2020 г.

I. Данни за кандидата в съответствие със законовите изисквания

Кандидатът за образователната и научна степен „доктор“ Емил Борисов Петров е

роден на 05.08.1975 г. Висшето си образование – ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“ по „География“ (1998) получава в ГГФ на СУ „СВ. Климент Охридски“. През 2011 г. получава ОКС „магистър“ по ИТ в Химико-технологичния и металургичен университет, гр. София, а през 2016 г. става Магистър по Интелигентни транспортни системи в УНСС.

Професионалният опит на кандидата Емил Борисов Петров от 1997 г. досега е свързан с дейността на Системен администратор в СУ „СВ. Климент Охридски“, в „Национален център за териториално развитие“ ЕАД – гр. София и в Туристическа агенция „Бохемия“ ЕООД; ИТ Мениджър в "Център за градска мобилност" ЕАД, дирекция "Паркиране и мобилност" и Директор на дирекция „Информационно и комуникационно обслужване“ в Министерство на земеделието, храните и горите. Следва да се отбележи, че професионалният опит е пряко свързан с темата на дисертационния труд.

II. Актуалност на темата и обща характеристика на дисертацията

Представеният дисертационен труд е в обем 255 страници стандартен печатен текст, включително 82 фигури, 18 таблици и списък с 208 източника, от които 101 на кирилица, 101 - на латиница, 6 интернет източника. Дисертационният труд съдържа и 41 приложения, с които общият обем съставлява 303 страници. Състои се от увод, четири глави и заключение.

Темата на дисертационния труд е изключително актуална, както в изследователски, така и в практически аспект. Последните години отбелязват рязък скок в туристическите посещения в столичния град, поради което темата за развитието на туризма в гр. София поражда изследователски интерес, но и поставя спешно за решение редица задачи, сред които се откроява състоянието на транспортната и туристическата инфраструктура за осигуряване на лесна и бърза достъпност до туристическите обекти в града и повишаване на привлекателността му, както за български, така и за чуждестранни туристи.

Целта е ясно и точно дефинирана. От една страна, тя обосновава основния теоретичен акцент върху системата на туризма и връзката ѝ с дестинационната транспортна система, а от друга - поставя ударение върху практическата значимост на темата, свързана с изработването на концепция за по-добро управление на транспортната достъпност до туристическите обекти в централната градска част на София.

Обектът и предметът са функционално свързани с целта. Обектът е прецизно формулиран, но предметът е недостатъчно обобщен - транспортната достъпност, дефинирана както предмет, се допълва и от необходимостта от изследване на пешата достъпност. За постигане на целта са поставени научни задачи, покриващи тематичното съдържание. Задача № 2 няма изследователски характер.

Изследователският въпрос (теза) и хипотезата са формулирани ясно и точно.

В работата присъстват всички необходими структурни елементи, съобразени с нейната специфика.

II. Методология и методика на изследване и връзка с поставените цели и задачи на дисертационния труд

Методологическата рамка е адекватно и прецизно разработена по отношение на изследователските задачи и предполага тяхното изпълнение.

Изследователската процедура е описана с необходимата детайлност, вкл. използвания методически инструментариум, променливите и тяхната роля в изследването, методите за събиране на данни. От методическа гледна точка изследването е с изразен приносен характер, наред с демонстрираните умения на автора да използва и съчетава широк кръг от съвременни методи. Планираните методи са адекватни и са приложени коректно.

III. Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд изцяло покрива съдържателно поставената тема. Това обстоятелство се представя в общата характеристика на труда по-долу.

Първа глава. Добро познаване на основните теоретични модели и концепции, имащи пряка връзка с изследваната тема. Теоретичната рамка на изследването е адекватна. Представени са достатъчно и подходящи за целите на изследването теории и теоретични модели. Разглеждат се ключови понятия като обща и туристическа инфраструктура, транспортна достъпност, особено внимание е отделено правомерно на териториално – устройствената среда, резултат от пространственото планиране на градската територия. Добра интерпретация на понятията по посока на основата концепция на разработваната тема. Специално внимание е отделено на понятийно-терминологичния апарат, свързан с туристическата система - дестинация, туристически продукт и ресурси в контекста на инфраструктурата и транспортната достъпност.

В точка 2 е представена методология на изследването. То е много добре информационно осигурено с адекватна официална информация. Подробно са представени методите на изследване, сред които основни за набавяне на първична информация са ГИС и социологическите методи, в пълно съответствие с целта и научните задачи на труда.

Втора глава: „Състояние и проблеми на транспортната достъпност в централната градска част на София“ е обстоен ситуационен сравнителен (добри практики от чужбина) анализ с идентифициране на слабите места в развитието на транспортната система в София, резултат от практиката на пространственото развитие на града в исторически план, както и на проблемите свързани със сегашното управление на гр. София. Ясно изразено е критическото отношение на автора по всички конкретно разгледани аспекти на транспортната достъпност в ЦГЧ на София. Силна страна на втора глава е включването на важни въпроси за информационното осигуряване на туристите чрез съвременни ИКТ - мобилни приложения, услуги с местоположение и QR кодове и др. Авторът идентифицира основните причини за слабостите по отношение на всеки елемент на транспортната система, респективно предлаганите транспортни услуги и прави предложения за смекчаване на проблемите.

Авторът е направил преглед на туризма в град София по основни туристически показатели. Препоръчително е количествените данни да се представят таблично, да се изчислят някои относителни показатели, индекси, разкриващи по-пълно ситуацията. Динамичният ред е твърде къс и не показва промени и трендове.

Отделено е нужното внимание на нормативна рамка и стратегически документи за транспортната достъпност в точка 11. Тази точка обаче изисква по-голям фокус върху конкретно третираните въпроси в дисертационния труд, съпроводен с критически анализ. Констатирана е твърде голяма детайлност.

Трета глава: „Анализ на резултатите от собствените проучвания“. Авторът анализира проведени проучвания в сферата на туризма, умело обвързвайки ги с предмета на дисертационния труд. Използван е въпросник, адаптиран въз основа на въпросници от предишни проучвания на туризма София, по посока на изследователската цел. Анкетирани са 331 чуждестранни и български туристи - извадката не е представителна за генералната съвкупност, но показва моментната картина на предлагането на транспортни услуги в града и разкрива основните дефицити във връзка това. Резултатите съставляват основата за

обосноваване на концепция за по-добро управление на транспортната достъпност до туристическите обекти в централната градска част на София.

Ще отбележим, че някои трактовки на автора не са научно обосновани, например, „Учудващо голям е процентът при желаещите да използват мобилно приложения българи – 74%“, с. 198. Има изследвания показващи висока степен на използване на мобилни приложения от българите в чужбина, където те са налични и лесно достъпни.

В точка 3 са анализирани и резултатите от полуструктурираното интервю с представители на общинските структури и неправителствените организации. Тази точка има практическо значение, насочва стратегическото виждане на местната власт в правилната посока, но смятаме, че анализът следваше да бъде обвързан със Стратегията за София като туристическа дестинация и да се идентифицират различните гледни точки.

Представен е обстоен преглед на добрите практики в развити в туристическо отношение европейски столици по отношение на планирането и достъпността на базата на проекта ARTIST. Няма обаче ясно посочени ефекти от този проект в 9-те европейски столици 20 години след приключването му.

Четвърта глава: „Концепция за развитие на транспортната достъпност“ е с основен приносен характер, тъй като отговаря пряко на дефинираната цел. Ще отбележим, обаче, че формулировката ѝ не съвпада изцяло с формулировката на целта, с.21.

На основата на идентифицираните проблеми в състоянието на транспортната инфраструктура в София и свързаното с това предлагане на туристически услуги, авторът обосновава конкретни решения във вид на мерки. Те са логически, но някои от тях – точка 2.1 изискват допълнителни обосновки, в резултат на изследвания на добри практики в други столични градове. Рецензентът намира за практически ориентирана и добре обосновани предложенията, произтичащи от проведеното изследване, за:

- създаването на регионален транспортен портал като социална платформа;
- интеграция на таксите и услугите на транспортните услуги, единна система за туристически автобуси, въвеждане на интелигентни транспортни системи, създаване на туристически информационни системи (10.1 има нужда от конкретика) и др.

Заключението следва да съдържа структурирано представяне на изпълнените научно -изследователски задачи.

Спазени са правилата за библиографско описание на литературните източници извън текста.

IV. Достоверност на резултатите и анализа и тяхната научно-теоретическа и приложна стойност.

Дисертационният труд се откроява с оригиналност и ясен принос към решаването на научно-практическия проблем, свързан с проблема с предлагането на транспортни услуги на туристите в ЦГЧ на София. Успешно изпълнени са поставената цел и изследователски задачи, ефективно защитен е предметът на дисертационния труд.

V. Научни и приложни приноси на дисертационния труд

Основният принос на дисертационния труд е с *методически характер*. Създадена е специфична методология, с чиято помощ се апроксимира броят на домакинствата, които реално ще използват улиците в рамките на „Синя зона” за местодомуване на техните автомобили. Тя помага да се определят останалите свободни места за туристи и други целеви групи.

Комплексното изследване на туристическото предлагане по отношение на достъпността до туристическите забележителности в ЦГЧ н София е с *пионерен характер*, включващ недооценявания от изследователска гледна точка аспект на транспортната инфраструктура.

Изследването има *теоретичен принос*, изразяващ се в събраната първична информация за предлагането на транспортни услуги на туристите в ЦГЧ на София, допълваща знанието за териториалната туристическа система на гр. София

VII. Автореферат и публикации по темата на дисертационния труд

Представеният от дисертанта Емил Борисов Петров автореферат отговаря на академичните стандарти за обобщено представяне на проведеното самостоятелно научно изследване. С необходимата конкретика са представени основните изследователски резултати.

Представените научни публикации, по брой (3 публикации) и теми, са свързани пряко с тематичната област на дисертационния труд.

VIII. Критични бележки

Наред с посочените достойнства на дисертационния труд се забелязват и някои пропуски, които не са от принципно естество и могат да бъдат лесно преодолени в бъдещата изследователска дейност на кандидата за ОНС „доктор“. Ще посочим някои пропуски в дисертационния труд като:

- Твърде голям обем на дисертационния труд.

- Собственото проучване е представено с доминиращ дескриптивен подход, който на места „скрива“ добрите интерпретации на автора.;

- Позоваване - твърде много литературни източници, използвани косвено, въз основа на един-два литературни труда. Позоваване на съвременни автори, а не на първоизточниците, когато се представят класически, утвърдени от 70-те и 80-те години на миналия век основополагащи теоретични положения – с. 31. Поради посоченото обстоятелство на редица места има подменено авторство - с. 34, М. Воденска. с. 36 – В. Маринов, с. 39, Бъчваров, Ц. Тончев и много други;

- Забелязват се и стилно-езикови неточности.

IX. Заключение

Въз основа на посочените научни и научно-приложни достойнства на дисертационния труд на тема: „Управление на транспортната достъпност до туристическите обекти в централната градска част на София“ с пълно убеждение предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Емил Борисов Петров ОНС „доктор“ по научна специалност „География на рекреацията и туризма“, професионално направление 4.4. „Науки за земята“.

гр. София,

09 септември 2019 г.

Рецензент:

/проф. д-р Николина Попова/